

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΕΡΕΣΙΑΔΗΣ

Ο Σπυρίδων Περесиιάδης γεννήθηκε στο Μεσορροϋγι Ἀχαΐας (1854) καὶ ἀπεβίωσε στὴν Ἀθήνα (1918), ἐξ αἰτίας τῆς πανδημίας τῆς Ἰσπανικῆς γρίπης, ποὺ θέριζε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἦταν τὸ τρίτο ἀπὸ τὰ τέσσερα παιδιά τοῦ Σωτήρη Περесиιάδη, δικολάβου τοῦ Εἰρηνοδικείου Νωνακρίδος, καὶ τῆς Δήμητρας Κανελλοπούλου, ἀδελφῆς τοῦ Γεωργίου Κανελλόπουλου, ἀγιογράφου καὶ λόγιου τῆς Ἀκράτας. Πέρασε τὰ πρῶτα τοῦ χρόνια στὸ χωριό, ὅπου καὶ φοίτησε στὸ ἐκεῖ δημοτικὸ σχολεῖο, καὶ συνέχισε στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο (Σχολαρχεῖο) τῆς Ἀκράτας.

Στὰ παιδικὰ τοῦ χρόνια δέχτηκε τὸ πρῶτο χτύπημα τῆς μοῖρας: σὲ ἓνα ὁμαδικὸ παιχνίδι (κλίτσικα), κάποιος ἀπὸ τοὺς συμπαίκτες τοῦ τὸν τραυμάτισε στὸ μάτι μὲ ἓνα μυτερὸ ξύλο, ποὺ ὀνομάζεται «τσιλίκι» σὲ ἄλλες περιοχές, μὲ ἀποτέλεσμα τὴ μερικὴ ἀπώλεια τῆς ὁρασῆς του. Πολὺ ἀργότερα, τὸ 1879, σὲ μιὰ ἐρασιτεχνικὴ παράσταση στὴν Ἀκράτα, ὅπου μετεῖχε καὶ ὁ ἴδιος, ἓνα θραῦσμα καψυλίου, ἀπὸ ἐκπυρσοκρότηση ὀπλοῦ ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὶς ἀνάγκες μιᾶς δραματικῆς σκηνῆς, σφηνώθηκε στὸ γερὸ τοῦ μάτι, ὀλοκληρώνοντας ἔτσι τὴν τραγωδίαν.

Γιὰ ἱατρικοὺς λόγους, προκειμένου νὰ βελτιώσει τὴν ὁρασή του, ποὺ συνεχῶς ἔβαινε μειούμενη, λόγῳ τοῦ τραυματικοῦ καταρράκτη, μετακόμισε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἐργάστηκε ὡς δικαστικὸς ὑπάλληλος ἢ ὡς ὑπάλληλος στὸ Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν (Γ. Σιδέρης, Νεοελληνικὸ Θέατρο, Ζαχαρόπουλος σ. 289). Ὁ Ἀναστάσιος Μ. Γεωργαντόπουλος, μελετητὴς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Περесиιάδη, ἀναφέρει ὅτι ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν θεραπειῶν του, καὶ χάνοντας σιγὰ-σιγὰ τὴν ὁρασή του, ζήτησε ἀπὸ τὸν ἀδερφὸ τοῦ πατέρα του, νὰ μεσολαβήσει γιὰ νὰ μετατεθεῖ κοντὰ τους. Ἔτσι, ἐργάστηκε ὡς Γραμματέας στὸν Δῆμο Νωνακρίδος καὶ γιὰ κάποιο διάστημα ὡς Γραμματοδιδάσκαλος στὸ χωριὸ Περιστέρα. Μετὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας του (1887) ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀκράτα, ὅπου ἄρχισε νὰ δραστηριοποιεῖται, ἰδρύοντας τὸν πολιτιστικὸ σύλλογο «Ἡῶ», ἐνῶ τὸ 1891 ἄρχισε νὰ ἐκδίδει τὴν ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα «Ἀστραπή». Παράλληλα ἄρχισε νὰ ἀφυπνίζεται συγγραφικὰ (1892), δοκιμάζοντας τὸ ταλέντο του μὲ τὸ πρωτόλειο δραματικὸ εἰδύλλιο «Μαργαρίτα». Τὸ 1893, ἔχοντας πλέον ἀπωλέσει τὴν ὁρασή του σχεδὸν ὀλοκληρωτικά, θὰ ὑπαγορεύσει τὴ «Γκόλφω» σὲ κάποιον συγγενή του. Ἡ δημιουργικότητά τοῦ Σπυρίδωνος Περесиιάδη ἀνθίζει καὶ ἡ πορεία του πρὸς τὴν καταξίωση καὶ τὴν ἀθανασία θὰ ξεκινήσει. Τὸ 1897 ἐγκαθίσταται μόνιμα πιά στὴν

Ἀθήνα, κοντὰ στὴν ἀδελφή του Ἀσπασία, ποὺ τὸν φροντίζει, καὶ γιὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια θὰ γνωρίσει καὶ θὰ ζήσει τὶς ἐπιτυχίες τοῦ ἔργου του. Θὰ ἀποβιώσει ὥστόσο πάλμπτωχος, ἀφοῦ ἤδη ἀπὸ τὸ 1914, ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων εἶχε ἀρνηθεῖ τὴ συνταξιοδότησή του ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος. Στὴν κηδεία του, ποὺ ἔγινε δημοσίᾳ δαπάνη, τὸν ἐπικήδειο ἐκφώνησε ὁ Μπάμπης Ἀννινος, πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Θεατρικῶν Συγγραφέων, ἐνῶ ἐλάχιστοι ἦταν οἱ φίλοι καὶ γνωστοὶ ποὺ τὸν συνόδευσαν στὴν τελευταία του κατοικία. Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων ὀνομάτισε μιὰ ἀπὸ τὶς ὁδοὺς τῆς πόλεως πρὸς τιμὴν του. Τὸ ἴδιο ἔπραξε καὶ ἡ Ἀκράτα, ποὺ ἀνήγειρε ἐπίσης τὴν προτομή του (1979), ἀποδίδοντας κατ' ἐλάχιστον τὶς ὀφειλόμενες τιμὲς στὸν σπουδαῖο δημιουργό. Στὸ Μεσορροῦγι, γενέθλιο τόπο του, στὸ μέρος ὅπου ἦταν ἄλλοτε τὸ σπίτι του, ἔχει ἐντοιχιστεῖ μιὰ ἀναμνηστικὴ πλάκα.

Ἔργογραφία

Ὁ Σπυρίδων Περεσιάδης δημιούργησε δέκα ἐπτὰ ἔργα. Τὸ πιὸ γνωστὸ ἀπ' ὅλα εἶναι Ἡ Γκόλφω. Τὸ συγγραφικὸ του ἔργο κινεῖται στὸν χῶρο τοῦ δραματικοῦ εἰδυλλίου καὶ κωμειδυλλίου, τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ τελευταῖος χρονολογικὰ ἐκπρόσωπός του, ὅπως διαμορφώθηκε κυρίως ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Δημητρίου Κορομηλά, ἐνῶ ὁ αἰσθηματικὸς καὶ ἔντονα μελοδραματικὸς τόνος τῶν ἱστοριῶν του τὸν κατέστησαν δημοφιλεῖς στὸ εὐρύτερο κοινὸ τῆς ἐποχῆς, δημοφιλία ποὺ διαρκεῖ ἕως τὶς ἡμέρες μας, μέσα ἀπὸ τὴ «Γκόλφω».

Η ΓΚΟΛΦΩ, 1893

Βουκολικὸ δρᾶμα, ἔργο μὲ τὸ ὁποῖο ἔγινε γνωστός καὶ καταξιώθηκε.

Πρωτοπαραστάθηκε σὲ θεατρικὴ βεγγέρα στὴν Ἀκράτα, ἀπὸ ἐρασιτεχνικὸ θίασο στὸν ὁποῖο συμμετεῖχε καὶ ὁ ἴδιος (1893), ἐνῶ ἡ ἐπίσημη πρεμιέρα τοῦ ἔργου δόθηκε στὴν Ἀθήνα (10.8.1894), στὸ θέατρο Παράδεισος, ἀπὸ τὸν θίασο «Πρόοδος» τοῦ Δημήτρη Κοτοπούλη. Τὸ ἔργο σημείωσε σημαντικὴ ἐπιτυχία καὶ τὸ ἴδιο καλοκαίρι παραστάθηκε στὴ Σμύρνη, παρουσία τοῦ συγγραφέα. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1895 παραστάθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα στὴν Ὁδησσό, μὲ πρωταγωνίστρια τὴν Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου, ποὺ τὸ 1900 ἔκανε μεγάλη περιοδεία στὴν Ἀθησυνία, τὴ Νότια Ἀφρική καὶ τὴν Αὐστραλία, ἐνῶ τὸ 1911 στὸ Δημοτικὸ Θέατρο Ἀθηνῶν ἀνέβηκε ἡ 500ῇ παράσταση, καὶ στὶς 26 Ἰανουαρίου 1913 παρουσιάστηκε στὴ Θεσσαλονίκη, στὸ θέατρο Ἑδὲμ ἀπὸ τὸν Ἑθνικὸ Δραματικὸ

Θίασο. Ἡ Γκόλφω ἐπαναλήφθηκε πολλές φορές σὲ Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη, Παρίσι, Ἀμερική καὶ ἄλλοι, ἐνῶ συνεχίστηκαν μὲ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον οἱ σκηνοθετικές προσεγγίσεις μὲ ὀρθὸ ἢ ἀνορθόδοξο τρόπο, μὲ αὐθεντικὸ ἢ διασκευασμένο κείμενο ἕως τὶς μέρες μας. Ἡ πρόταση τοῦ Σίμου Κακάλα μὲ τὶς ἀναφορές του στὰ Γιαπωνέζικα manga ἦταν μία ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ξεχώρησαν τὰ τελευταῖα χρόνια (2004-2007), ὅπως ἐπίσης καὶ τοῦ Νίκου Καραθάνου στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο (2013).

Τὸ 1915, ἔγινε σενάριο γιὰ τὴν πρώτη μεγάλου μήκους, βωβή, ἐλληνικὴ ταινία ἀπὸ τὸν Σμυρναῖο ἐπιχειρηματία Φίλιππο Μαρτέλλι, σὲ σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Μπαχατῶρη, μὲ πρωταγωνίστρια τὴν Ὀλύμπια Δαμάσκου. Τὰ γυρίσματα τῆς ταινίας εἶχαν πραγματοποιηθεῖ καὶ στὴ Βρύση τῆς Γκόλφως, στὸν Χελμό· δυστυχῶς ἡ ταινία αὐτὴ θεωρεῖται μέχρι σήμερα χαμένη. Μιὰ δεύτερη ὁμιλοῦσα αὐτὴ τὴ φορὰ κινηματογραφικὴ προσέγγιση ἔγινε ἀπὸ τὴ Φίνος Φίλμ, σὲ σκηνοθεσία Ὁρέστη Λάσκου, μὲ τὴν Ἀντιγόνη Βαλάκου στὸν ὁμώνυμο ρόλο. Ἡ ταινία σημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία, λόγῳ καὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Τάκη Μωράκη καὶ τῶν τραγουδιῶν ποὺ ἀκούγονταν ἀπὸ τὸν Δημήτρη Ζάχο, Ζωὴ Μάγγου, Τρίο Μέλονται (1955).

Τὸ θεατρικὸ ἔργο μεταφράστηκε στὰ τουρκικὰ καὶ παίχτηκε κατ' ἐπανάληψιν στὴν Κωνσταντινούπολη, συγκινῶντας μέχρι δακρύων, λέγεται, καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Σουλτάνο Ἀβδούλ Χαμίτ, ὁ ὁποῖος τὸ παρακολούθησε κατ' ἐπανάληψιν, ἐνῶ μεταφράστηκε καὶ στὰ Ἑβραϊκὰ καὶ παραστάθηκε στὴ Σμύρνη γιὰ τὴν ἐκεῖ πολυπληθῆ, τότε, Ἑβραϊκὴ Κοινότητα.

Ἡ Γκόλφω ἔγινε καὶ λιμπρέτο ἐπίσης ἀπὸ τὸν Ὁρέστη Λάσκο σὲ μουσικὴ Γεωργίου Βιτάλη, γιὰ τὴν ὁμώνυμη ὀπερέτα, ἀλλὰ καὶ μυθιστόρημα ἀπὸ τὸν Ἀριστείδη Κυριακό.

Τὰ ἔργα κατὰ χρονολογικὴ σειρά.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ 1892.

ΓΚΟΛΦΩ 1893. Ἐκδόσεις Γ.Δ. Φέξη 1903

Η ΣΚΛΑΒΑ 1894. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος 1902

ΕΣΜΕ Η ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΑ 1896. Ἐκδόσεις Γ.Δ. Φέξη 1915

Η ΜΟΡΦΩ 1898. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος 1898

Η ΜΟΣΧΩ 1898.

ΟΙ ΝΕΡΑΪΔΕΣ 1898, Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος 1899

ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΖΑΛΟΓΓΟΥ, Ἐκδόσεις Γ. Δ. Μέξη 1903

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ 1906. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

Ο ΜΑΓΕΜΕΝΟΣ ΒΟΣΚΟΣ 1909. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

ΠΑΡΓΑ 1911. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 1913.

ΠΑΤΡΙΔΑ 1914. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

ΤΑ ΔΙΠΛΑ ΣΤΕΦΑΝΑ 1914. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ 1914. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

Ο ΠΡΟΕΣΤΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ 1916. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΔΑΦΝΕΣ ΗΤΟΙ, ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥ ΠΟ-
ΛΕΜΟΥ 1912-1913. Ποιητική συλλογή. Ἐκδόσεις Μ. Ι. Σαλίβερος 1913

Σημείωση:

Λόγω τῶν γνωστῶν προβλημάτων ὄρασης, ὁ Σπυρίδων Περесиιάδης ἄρχισε νὰ ὑπαγο-
ρεύει τὰ ἔργα του σὲ συγγενεῖς καὶ φίλους, ποὺ τὰ κατέγραψαν, παραδίδοντάς τα στὸ
θεατρόφιλο καὶ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ γενικότερα. Σύμφωνα μὲ τὴ Φωτεινὴ Περесиιά-
δη, ὡς καταγραφεῖς μπορεῖ νὰ θεωροῦνται οἱ: Κωνσταντῖνος Περесиιάδης, ἀνιψιὸς τοῦ
δημιουργοῦ· ὁ Γεώργιος Ρουφογάλης· ὁ Γεώργιος Ρούμπας, συγγενής· ὁ Κωνσταντῖνος
Χριστόπουλος, ἐλληνοδιδάσκαλος, φίλος τοῦ Περесиιάδη.